

# ร่วมรักษาหัตถกรรมชั้น “ครู” ที่ใกล้สูญหาย ไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา ผ่านมุมมองของครูช่างผู้สืบทอดมรดกแห่งกาลเวลา ทั้ง 11 งานศิลปะ



ร่วมรักษาหัตถกรรมชั้น “ครู” ที่ใกล้สูญหาย ไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา ผ่านมุมมองของครูช่างผู้สืบทอดมรดกแห่งกาลเวลา ทั้ง 11 งานศิลปะ

งานศิลปหัตถกรรม คือหนึ่งสิ่งที่สามารถสะท้อนประวัติศาสตร์ของชาติออกมาได้เป็นรูปธรรมที่สุด บนหัตถกรรมหนึ่งชิ้นไม่ได้มีเพียงแต่ผิวสัมผัสรูปธรรมที่บ่งบอกอายุของมันเท่านั้น เพราะทุกลวดลาย ทุกสีสันทัน ทุกรูปทรง ล้วนแต่เป็นเหมือนหลักฐานที่บันทึกประวัติศาสตร์จากอดีตที่ส่งต่อผ่านกาลเวลามาให้คนรุ่นหลังได้รู้ถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ไปจนถึงความเชื่อแต่กาลก่อนทั้งนั้น บทความนี้จะนำพาไปทำความรู้จักกับมรดกแห่งกาลเวลาที่ใกล้สูญหาย เป็นตัวอย่างแห่งงานศิลปหัตถกรรมที่ใกล้สูญหาย จากบรรดาบุคคลชั้น ครู ที่ได้รับการเชิดชูโดยศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (ศ.ศ.ป.) ที่ในวันนี้ ถือเป็นบุคคลที่เป็นกำลังสำคัญที่ยังคงเป็นผู้สืบทอดมรดกแห่งบรรพบุรุษ ผ่านการสรรสร้างและรักษาให้ดำรงคงอยู่โดยไม่สูญหายไปตามกาลเวลา จากนิทรรศการ “หัตถกรรมชั้น “ครู” ที่ใกล้สูญหาย”

หนังสือ “...มรดกที่แสดงถึงศิลปะชั้นสูงที่ใกล้สูญหาย” หนังสือ เป็นมรดกที่มีมาแต่สมัยโบราณที่ได้รับการยกย่องว่า เป็นมรดกชั้นสูง ที่รวมเอาศิลปกรรมหลายแขนงเข้าไว้ด้วยกัน หนังสือ มีชื่อเรียกที่มาจากสิ่งที่ใช้

แสดงคือ ตัวหนังสือ ซึ่งแกะสลักจากหนังวัวหรือหนังควาย จากภูมิปัญญาและทักษะความชำนาญฝีมือช่าง ที่ใช้การแกะหรือตอกตัวหนังสือขึ้นเป็นรูปที่มีขนาดใหญ่ ปัจจุบันการแสดงหนังใหญ่ ไม่มีให้คนรุ่นหลังได้ชมแล้ว คงเหลือเพียงการแสดงเพื่อศึกษาในบางพื้นที่ อย่างที่ในพิพิธภัณฑ์วัดขนอน จ.ราชบุรี วัดสว่างอารมณ์ จ.สิงห์บุรี และ วัดบ้านดอน จ.ระยอง อีกทั้งช่างฝีมือ หรือเหล่าบรรดาศูช่างผู้มีความรู้ในการตอก การขีด และการพากย์หนังอย่างครบถ้วน ก็เหลืออยู่น้อยเต็มทีจนแทบจะสูญหายแล้ว

ครูวีระ มีเหมือน ครูศิลป์ของแผ่นดิน ปี 2552 ในประเภทงาน ดอกหนังใหญ่ กล่าวไว้ว่า “หนังใหญ่เป็นศิลปะพิเศษที่รวมเอาหลากหลายศิลปกรรมไว้ด้วยกัน แต่เดิมคนโบราณจะปลูกโรงซึ่งผ้าสีขาวผืนใหญ่ หนังสือนิยมนำมาขีดคือหนังวัวหนังควายตัวเมีย ที่มีอายุ เพราะหนังจะอ่อนลงและตอกง่ายขึ้น เมื่อหนังใหญ่มีการพัฒนาขึ้น ตัวหนังสือก็แบ่งประเภทเป็นหนังกลางวันปิดทองและหนังกลางคืนที่ไม่ปิดทอง และยังแบ่งแบบหนังในงานมงคลที่ลงสีสัน รวมถึงงานอวมงคลที่ไม่ลงสีด้วย การแสดงหนังใหญ่คือศิลปะที่มีการใช้ภาษาอันหลากหลาย เพื่อพากย์เป็นเรื่องราว ดังนั้นเมื่อภาษาโบราณเริ่มเลือนหายไป หนังใหญ่ก็เลือนหายตามไปด้วย การจะอนุรักษ์หนังใหญ่จึงไม่ใช่แค่เรียนรู้วิธีการทำหนังเท่านั้น หากแต่ต้องเรียนด้านอื่นๆ ควบคู่ไปให้สุดทาง จึงจะมีโอกาสรักษางานหนังใหญ่ เหลือไว้ให้คนรุ่นหลังได้รู้จักอย่างลึกซึ้ง”

งานคร่ำโบราณ “...ตอกแต่งลวดลายฝังเส้นเงินหรือเส้นทองลงไปในเหล็ก” งานคร่ำ หรือ “เครื่องคร่ำ” เป็นงานช่างโบราณประเภทหนึ่ง ที่เชื่อว่ามีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา งานคร่ำ มีวิธีตอกแต่งลวดลายด้วยการฝังเส้นเงินหรือเส้นทองลงไปในเหล็ก ส่วนขั้นตอนการฝังเหล็กให้เป็นลวดลายจะขึ้นอยู่กับฝีมือของช่าง และด้วยวิธีการทำที่ยากและขั้นตอนซับซ้อน “งานคร่ำ” จึงถูกจัดให้เป็นงานหัตถศิลป์ชั้นสูง จึงทำให้งานคร่ำหาช่างผู้มีความชำนาญได้ยาก จนเกือบจะสูญหายและไม่เหลือผู้สืบทอดแล้วในปัจจุบัน

ครูอุทัย เขียรศิริ ครูศิลป์ของแผ่นดิน ปี 2562 ในประเภทงานเครื่องถม และงานคร่ำโบราณ กล่าวว่า “...การทำงานคร่ำจะเริ่มบนเหล็กที่ไม่มีอะไรเลย ช่างต้องฝึกเขียนลายให้เป็น ต้องวางเส้น ลงลาย จัดระเบียบลายด้วยตัวเอง ส่วนขั้นตอนการลับเหล็กจะขึ้นกับฝีมือช่าง เช่น ของเขมรจะลับ 3-4 ครั้ง แต่เขาจะลงลายละเอียดได้ไม่เท่าของไทย ส่วนของไทยจะลับครั้งมากกว่านั้น ทั้งยังมีเทคนิคการลบและลับใหม่ได้ในผู้ที่ชำนาญจริงๆ แต่ถึงอย่างไร งานคร่ำก็ไม่ใช่ว่าหัตถกรรมที่คนทั่วไปหาซื้อ ผู้ที่ซื้อและสะสมส่วนใหญ่เป็นคนยุคเก่า และงานนั้นก็ต้องเป็นงานของช่างผู้มีชื่อเสียงด้วย เพราะฉะนั้นหากเราไม่พยายามอนุรักษ์และฟื้นฟู สักวันงานคร่ำโบราณก็คงสูญหายไม่เป็นที่รู้จักอีกต่อไป”

น้ำตัน “คนโทที่สืบทอดมาจากงานฝีมือของช่างชาวเงี้ยว” ภาชนะที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตของชาวล้านนามาช้านาน สันนิษฐานว่า น้ำตัน หรือ “คนโท” สืบทอดมาจากงานฝีมือของช่างชาวเงี้ยว หรือชาวไทยใหญ่ ส่วนใหญ่นิยมนำมาบรรจุน้ำดื่ม หรือเป็นภาชนะใส่ดอกไม้เพื่อบูชาในพิธีกรรมต่างๆ ในปัจจุบันช่างปั้นต้นน้ำ หรือ “สลา” มีเหลืออยู่เพียงไม่กี่คน และนับวันจะหายไปจากชีวิตของชาวล้านนา

ครูสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ ครูศิลป์ของแผ่นดิน ปี 2563 ในประเภทงานน้ำตัน กล่าวว่า “...คนโทในชุมชนหมู่บ้านน้ำตัน

อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ ความจริงนั้นสูญหายไปแล้ว แต่ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะฟื้นฟูภูมิปัญญาการปั้นน้ำตัน ทำให้ครูต้องศึกษาข้อมูลน้ำตันใหม่ทั้งหมด เริ่มตั้งแต่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ไปจนถึงการสืบเสาะหางานหัตถกรรมน้ำตันในกลุ่มน้ำโขงทั้งหมด อย่างน้อยใน 8 จังหวัดภาคเหนือ ยาวไปถึง ไทลื้อ (12 ปีหน้า) รัฐบาลบางส่วน ล้วนข้างเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาในอดีต มาสร้างเป็นน้ำตันชิ้นใหม่ ให้กลับมาคงอยู่บ้านน้ำตันและชาวล้านนา และเพื่อให้หัตถกรรมชิ้นนี้เป็นที่รู้จักในปัจจุบัน “ไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา”

งานประติมากรรม “ศิลปะการตกแต่งที่มีความวิจิตรแวววาวจากเปลือกหอย” หนึ่งในงานช่างชั้นสูงที่มีมาแต่โบราณกาลในอดีต งานประติมากรรม ส่วนใหญ่ ทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องใช้สำหรับชนชั้นสูงในราชสำนัก และพระพุทธรูป เป็นสำคัญ ทำโดยช่างหลวง งาน “เครื่องประดับมุก” จึงถือเป็นของสูงค่า ที่กลายเป็นข้อจำกัดในเรื่องการ สืบทอด และการใช้สอย ศิลปะหัตถกรรมแขนงนี้ จึงนับวันที่จะเลือนหายไปจากสังคมไทย

ครูจักรกริช สุขสวัสดิ์ ครูช่างศิลปหัตถกรรม 2555 ในประเภทงานเครื่องประดับมุก กล่าวไว้ว่า “...ครูโบราณจะใช้หุ่นที่ทำจากหวายจักสานขึ้นรูป แล้วนำหุ่นมาลงรักด้วยยางไม้ธรรมชาติ ด้วยการใช้อย่างรักผสมถ่านที่ได้จากเปลือกไม้เผา แล้วผสมกับยางรัก เรียกว่า “รักสมุก” หลังจากนั้นเอามาถนอมลงบนลายที่ผ่านการออกแบบ ฉลุที่ละชั้นจนเต็มพื้นที่ แล้วเซ็ดซักเงา ขัดมันด้วยน้ำมันพืช จึงจะได้งานประดับมุกหนึ่งชิ้น ด้วยขั้นตอนที่ยากลำบาก วัตถุประสงค์ที่หายาก ประกอบกับการสืบทอดและการใช้สอยที่ลดน้อยลง “งานประดับมุก” จึงเป็นศิลปะหัตถกรรมที่เหลือเพียงกลุ่มช่างไม่กี่ราย ที่ยังทำหน้าที่อนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญานี้ เพื่อดำรงไว้ไม่ให้สูญหายไปจากพื้นแผ่นดินไทย”

งานเขียนลายรดน้ำ “รดน้ำยาให้หลุดออกแล้วจะปรากฏลวดลายสีทองอร่ามทั้งดงาม” งานประณีตศิลป์ที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย ในสมัยโบราณจะพบ งานเขียนลายรดน้ำ สำหรับตกแต่งสิ่งของเครื่องใช้ในราชสำนัก เครื่องใช้ในพระพุทธรูป ตลอดจนเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์เป็นสำคัญ งานเขียนลายรดน้ำแบบโบราณ จะเริ่มด้วยการใช้น้ำยาหรดาล เขียนบนพื้นซึ่งทาดด้วยยางรัก เขียนเสร็จแล้วจึงเซ็ดรัก ปิดทองคำเปลว แล้วเอาน้ำรดน้ำยาหรดาลให้หลุดออก แล้วจะปรากฏเป็นลวดลายสีทองอร่ามทั้งดงาม

ครูธานีรินทร์ ชื่นใจ ครูช่างศิลปหัตถกรรม 2555 ในประเภทงานเขียนลายรดน้ำและลงรักปิดทอง กล่าวว่า “...โดยปกติแล้วงานเขียนลายรดน้ำ ไม่ได้ยากอย่างที่คิด แต่ด้วยวัสดุหลักที่ใช้เป็นทองคำแท้ที่มีราคาสูง ทำให้คนไม่ค่อยจะทำหากไม่มีความเชี่ยวชาญจริง ปัจจุบันช่างรุ่นใหม่จะใช้สีแทนทองคำในการฝึกฝนให้เกิดความเชี่ยวชาญ จึงจะเปลี่ยนมาใช้ทองคำจริง อีกทั้งนอกจากจะต้องหมั่นฝึกฝนแล้ว ช่างรุ่นเก่าและใหม่ยังต้องหมั่นทำการดูแล มุ่งมั่นรักษา และเพิ่มความเข้าใจ ปรับตัวพัฒนางานโบราณมาสู่งานสมัยใหม่ เพื่อให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าความสำคัญที่จะอนุรักษ์ของเก่าๆ ต่อไปในอนาคต ไม่ให้งานเขียนลายรดน้ำเกิดการสูญหายไป”

อังกะลุง “...เขย่าให้กระบอกไปกระทบกับรางไม้เกิดเป็นโทนเสียงเฉพาะตัว” เครื่องดนตรีโบราณทำขึ้นจากไม้ไผ่ลาย เสียงของ อังกะลุง เกิดจากการเขย่าให้กระบอกไปกระทบกับรางไม้ เกิดโทนเสียงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นับเป็นเครื่องดนตรีที่แฝงไปด้วยภูมิปัญญาและศิลปะทางดนตรี ที่ปัจจุบันแทบจะสูญหายไปจากสังคมไทย และคนรุ่น

หลังก็แทบไม่รู้จักแล้ว

ครูพีรศิษย์ บัวทั้ง ครูช่างศิลปหัตถกรรม 2559 ประเภทงานอังกฤษ เล่าว่า “...ความยากของการทำอังกฤษอยู่ที่ไม่ใช่ซึ่งเป็นวัสดุกระบอกทรงกลม ทำให้เทียบเสียงได้ลำบาก ต่างจากผืนหุ้ม ผืนระนาด ที่มีลักษณะแบนเทียบเสียงง่ายกว่า ช่างทำอังกฤษต้องเลื่อยเอาไม้ ออก แล้วฟังเสียงภายในกระบอกที่ทั้งฟังยาก เทียบด้วยเครื่องไฟฟ้าก็ลำบาก สิ่งสำคัญคือช่างต้องเป็นนักดนตรี รู้จักเสียงดนตรี เพื่อที่จะใช้ปากเป่าฟังเสียงมาเทียบเสียงให้ตรงทั้งแบบไทยและสากล ซึ่งหากช่างไม่รู้จักรัตนตรีดีพอ การทำอังกฤษก็เป็นเพียงแค่การเอาไม้ไปผ่าผ่าเฉยๆ ช่างรุ่นใหม่จึงต้องใช้ทั้งความรู้และความตั้งใจ เพื่อจะอนุรักษ์ให้คนรุ่นลูก รุ่นหลาน รุ่นหลัง ได้รู้จักเครื่องดนตรีที่สะท้อนภูมิปัญญาโดยไม่สูญหายไปจากผืนแผ่นดินไทย”

บาตรโบราณ “...บาตรรูป ทำขึ้นด้วยมือแบบดั้งเดิมด้วยเหล็ก 8 ชั้น” หนึ่งในอิฐบริหารที่บัญญัติไว้ในพระธรรมวินัย บาตรโบราณ หรือ “บาตรรูป” เป็นบาตรที่ทำขึ้นด้วยมือแบบดั้งเดิม ประกอบด้วยเหล็ก 8 ชั้น ปัจจุบันเหลือเพียงกลุ่มช่างที่ “ชุมชนบ้านบาตร” ที่ยังยืนหยัดสืบสานการตีบาตรแบบภูมิปัญญาโบราณนี้ไว้เพียง 3 ครอบครัว

ครูธีรชัย เสือศรีเสริม ครูช่างศิลปหัตถกรรม 2559 ในประเภทบาตรโบราณ กล่าวไว้ว่า “...งานบาตรโบราณทำมือเป็นมรดกของบรรพบุรุษที่แทบจะไม่มีผู้สืบทอดแล้ว อีกทั้งงานบาตรโบราณถือเป็นหัตถกรรมที่มีความยากในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ ติชอบ, ต่อบาตรขึ้นรูป, แล่นบาตร, ติตะเข็บ, ลายบาตรให้เป็นรูปทรง, ติเม็ดให้เรียบ, ตะไบบาตร และลงดำกระสุนเขี้ยว ซึ่งต้องใช้ทั้งความอดทน เวลา และประสบการณ์ จึงจะสามารถทำบาตรให้สำเร็จครบตามขั้นตอนต่างๆ ได้ ปัจจุบันครูช่างที่ชุมชนบ้านบาตร ต่างพยายามส่งต่อความรู้งานทำบาตรโบราณดีมีให้คนรุ่นใหม่ เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญาที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ต้องสูญหายไปตามกาลเวลา”

หุ่นกระบอกไทย “...เริ่มจากการแกะหัวเผือกหัวมัน คลุมผ้า เชิดหากินไปวันๆ” มหรสพที่ถือได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง ที่รวบรวมศิลปะ ภูมิปัญญาและช่างฝีมือสำคัญสาขาต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันมากมาย จนกลายเป็น “หุ่นกระบอก” ที่มีความงดงามทั้งรูปไปหน้า เสื้อผ้าอาภรณ์เครื่องแต่งกาย และความอ่อนช้อย งดงามในลักษณะท่าทางของตัวหุ่น เมื่อนำมาประกอบการเชิดหุ่น จึงกลายเป็นการแสดงมหรสพ ที่สะท้อนเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของชาติไทย ที่มีมาแต่โบราณกาล แต่ด้วยยุคสมัยปัจจุบันที่มีความบันเทิงใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย การแสดงหุ่นกระบอก จึงเริ่มลดความนิยมลงจนเหลือน้อยเต็มที

ครูนิเวศ แววมณะ ครูช่างศิลปหัตถกรรม 2561 ในประเภทงานหุ่นกระบอกไทย กล่าวไว้ว่า “...การทำหุ่นกระบอกทำได้ง่าย แต่ถ้าจะทำให้สวย จึงจะยาก การจะดึงคุณค่าและความมีชีวิตของหุ่นกระบอกออกมา ต้องอาศัยทักษะงานนาฏกรรมของผู้เชิด ซึ่งในมุมมองของครู การจะทำให้หุ่นกระบอกเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ๆ เราเองก็ต้องมีการปรับตัว ทั้งจากการแสดงพงศาวดารเรื่องใหม่ๆ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแสดง ที่ช่วยให้หุ่นมีความเสมือนคนมากยิ่งขึ้น ทั้งการกระพริบตา ปากเริ่มขยับ มือเริ่มหันกำไม้กำมือได้ แต่แน่นอนว่าช่างทุกคนยังยึดมั่นในการอนุรักษ์วิธีการทำหุ่นแบบเดิมๆ ไว้ เพียงแต่เราแค่เดินคู่ไปกับการพัฒนาปรับตัว เพื่อให้หุ่นกระบอกมีลมหายใจอยู่ในยุคปัจจุบัน”

ผ้าขึ้นดินจกไท-ยวน เสาให้ “...ความมานะอดทนของหญิง ที่ต้องจดจำลวดลาย ใช้ขนเม่นเกี่ยวที่ละเส้น ให้ได้ผ้าขึ้น 1 ผืนใช้ในวันแต่งงาน” ผ้าทอของชาวไท-ยวน โดยเฉพาะกลุ่มไทยวนที่ อ.เสาให้ จ.สระบุรี ที่ยึดเทคนิคการจกแบบโบราณด้วย ขนเม่น ทอเป็น ผ้าขึ้นดินจกไท-ยวน ที่มีลักษณะพิเศษทั้งสีสันและลวดลายอันเป็นเอกลักษณ์ แต่เมื่อสภาพสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงไป และผู้เฒ่าผู้มีความรู้เริ่มเสียชีวิตลงไปเรื่อย ๆ ผ้าขึ้นดินจก ของชาวไท-ยวน จึงได้รับความนิยมน้อยลง จนเกือบจะสูญหายไปสิ้นจากพื้นถิ่นในช่วงเวลาหนึ่ง

ครูสุพัตรา ชูชม ครูช่างศิลปหัตถกรรม 2562 ในประเภทงานผ้าขึ้นดินจกไทยยวนเสาให้ เล่าว่า “...แต่ก่อนผ้าขึ้นไท-ยวน เหลืออยู่เพียง 9 ผืน ไม่มีทั้งคนทอและคนเล่าเรื่อง ด้วยความที่อยากให้ผ้าขึ้นกลับมามีชีวิต ครูจึงไปขอศึกษาการทอผ้ายวนจากครูจุงจรวงศ์ มะโนคำ และได้ใช้เวลาศึกษาการทอลายผ้าด้วยตัวเองร่วมปีจึงจะสำเร็จ 1 ผืน ครูเชื่อว่าลวดลายของผ้าล้วนมีคุณค่า สะท้อนเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ไท-ยวน ได้อย่างชัดเจน ถึงสติปัญญาและความมานะอดทนของผู้หญิงโบราณ ที่ต้องจดจำลวดลาย ใช้ขนเม่นเกี่ยวที่ละเส้น เพื่อให้ได้ผ้าขึ้น 1 ผืน เพื่อที่จะใช้ในวันแต่งงาน ตามแบบชนชาติพันธุ์ไท-ยวนอย่างแท้จริง สะท้อนให้คนรุ่นหลังเห็นถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้ชัดเจน”

แทงหยวก “ฉลุหรือสลักลงไปบนกาบกล้วยให้เกิดเป็นลวดลายต่างๆ” แทงหยวก เป็นการเรียกวิธีการฉลุ หรือสลักลงไปบนกาบกล้วย โดยวิธีแทงด้วยมีดปลายแหลม แทงฉลุลงไปให้เกิดเป็นลวดลายต่าง ๆ ตามที่ต้องการ งานแทงหยวก จัดเป็นงานฝีมือช่างประเภทหนึ่งที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมไทยสืบทอดมาแต่โบราณ เพื่อใช้ในการประดับตกแต่ง ในการประกอบพิธีต่างๆ ทั้งในงานมงคล และงานอวมงคล แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงในวิถีสภาพสังคมไทยปัจจุบัน ทำให้งานแทงหยวกมีแต่จะเลือนหายไปเรื่อยๆ เช่นเดียวกับสกุลช่างฝีมือแทงหยวก ที่นับวันจะเหลือน้อยลงจนแทบจะสูญหายไปเช่นเดียวกัน

ครูสมคิด คชาพงษ์ ครูช่างศิลปหัตถกรรม 2563 ในประเภทงานแทงหยวก เล่าว่า ความยากจริงๆ ของงานแทงหยวกคือวัตถุดิบที่ใช้หาได้ยากขึ้นในปัจจุบัน อย่างต้นกล้วยตานีที่นิยมใช้ ก็เจอสภาพอากาศที่แล้ง จนต้นทั้งเล็กและแก่รินจนตายไป อีกหนึ่งความยากคือ ช่างสกุลเก่าที่เหลือน้อย ต้องพยายามถ่ายทอดความรู้และความอดทนไปให้ถึงช่างรุ่นใหม่ ต้องคอยอบรมความอดทน ความตั้งใจ ไม่ให้ห่อถอย เพื่อให้จะได้สืบสานภูมิปัญญางานแทงหยวกแบบดั้งเดิม ของสกุลช่างรุ่นบรรพบุรุษไม่ให้สูญหายไป และให้อยู่คู่สังคมไทยสืบไปชั่วลูกชั่วหลาน”

ปักสตั้งกริ่งไหม “...เทคนิคงานปักของสยามใช้ไหมสีทองปักลงบนผืนผ้าที่ขึงตึงบนสะดึง” งานปักผ้าตามแบบราชสำนักไทยโบราณที่สืบทอดต่อกันมานับร้อยปี ปักสตั้งกริ่งไหม เป็นหนึ่งในเทคนิคงานปักของสยาม ช่างปักจึงต้องเป็นผู้มีฝีมือดี และมีความเชี่ยวชาญในการใช้วัสดุที่นำมาใช้ในการปักค่อย ๆ บรรจงปักเย็บลงบนผ้าฝ้าย หรือผ้าไหมที่ขึงตึงบนสะดึงให้เกิดเป็นลวดลายบนผืนผ้าตามที่ต้องการ เช่น การปักดินข้อ ปักดินโปร่ง ปักชอย ปักไหมสี ปักหนูน การถักกรองทอง เป็นต้น เป็นงานต้องใช้ทักษะเชิงช่างขั้นสูง ซึ่งในปัจจุบันจึงเหลือผู้ชำนาญในการปักผ้าแบบโบราณอยู่น้อยราย

ครูสรพล ธีระวงษ์ ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2560 ในประเภทงานปักสตั้งกริ่งไหม เล่าว่า “...งานปักของสยาม

แบ่งไว้ 8 ประเภท ซึ่งงานปักสติงกลิ้งใหม่เป็นหนึ่งในนั้น และงานปักที่ยากที่สุด คืองานปักที่รวมเอางานปักหลายชนิดไว้ด้วยกัน ที่ถือเป็นงานปักชั้นสูง ลวดลายต่างๆ จะใช้แฉวเป็นตัวกำหนด และส่วนใหญ่แล้วงานปักแต่ละชนิดจะแบ่งตามคุณประโยชน์และสถานะที่ต้องใช้ ออกเป็น 3 สถานะ คือ ชาติ สะท้อนถึงประชาชน, ศาสนา สะท้อนพระสงฆ์ และพระมหากษัตริย์ สะท้อนถึงชั้นทรงสมณะศักดิ์ ความยากของงานปักโบราณจะเริ่มตั้งแต่การหาวัสดุที่คนโบราณให้ไว้ และช่างต้องตีความเรื่องของวัสดุนั้นๆ ว่ายังหลงเหลือและดีพอที่จะมาทดแทนของเดิมตามจารีตดั้งเดิมได้หรือไม่ จึงจะพูดได้ว่างานปักนั้นยังมีชีวิตอยู่และไม่สูญหายไปในปัจจุบัน”